KARİKATÜRK

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ • 30. YIL • HAZİRAN 1999 • SAYI 63

English Summary

Karikatürde çığır açan sanatçı Saul Steinberg öldü

Jilet keskinliğindeki çizgileriyle Amerikan ruhunu yarıp içindeki çoğu kez şaşkın, arpacı kumrusu yüreği açığa çıkartan filozof karikatürcü Saul Steinberg 84 yaşında New York'ta öldü. 15 Haziran 1914'te kendisinin "katışıksız dada" dediği Romanya'nın Bükreş kenti yakınında doğan sanatçı 1932'de öğrenim için gittiği İtalya'yı faşizm yüzünden 1941'de terkederek ABD'ye yerleşti. Bu kaçışı kendi elinden çıkma lastik mühürlerle güncelleştirdiği süresi çoktan dolmuş pasaportuyla sağlamıştı. Pasifik'teki askerliği sırasında bozguna uğramış Çinli gerillalara eğitim veren Steinberg Kuzey Afrika'daki OSS (Stratejik Servis Ofisi) görevinde de uçaklardan atılan Nazikarşıtı broşürlere karikatürler çizdikten sonra başladığı üretken kariyerini 12 Mayıs 1999'da noktaladığında sırf The New Yorker dergisi için 85 kapak ve 642 desen üretmiş bulunuyordu.

Sanatçının "Hepsi Çizgiyle" (All in Line) adlı karikatür albümü karikatür sanatında çığır açan yapıtlardan biridir.

Hıfzı Topuz, "Dünya Karikatürü kitabında, Steinberg'in sanatını şöyle açıklıyor: "Steinberg yapıtlarında önce bir insan, ya da bir nesne karikatürünü çizmeye başlar, sonra o desen soyut çizgilerle başka biçimlere uzanır. Somutla soyut birbirine karışır. Güldürü bu karışımdan doğar. Steinberg'in desenleri bazen bir ilkokul çocuğunun çizdiği resimlerin sadeliği içindedir.

(Devamı ikinci sayfada)

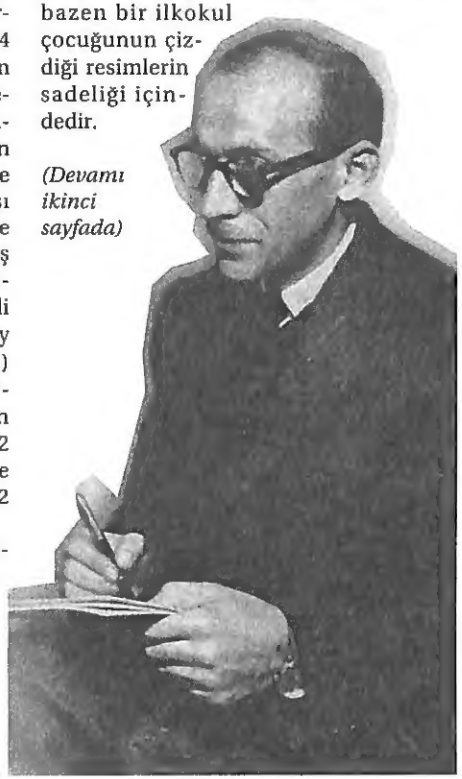

Çevre karikatürleri sergisi

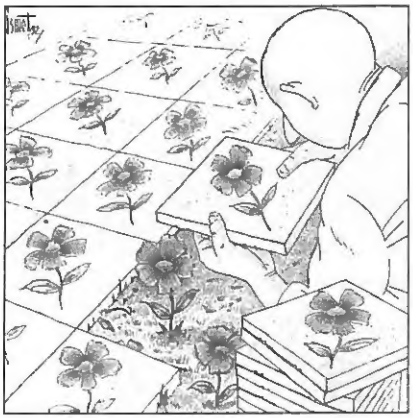

Karikatürcüler Derneği ortak karikatür sergilerinden birini 5 Haziran 1999 günü açıyor.

Karikatürcüler Derneği'nin Yerebatan Sarnıcı çıkışındaki sanat galerisinde açılacak sergide çevre sorunlarını işleyen karikatürler yer alıyor.

Karikatür sanatçılarına yapılan çağrı üzerine gelen karikatürlerle dernek arşivindeki karikatürlerden derlenen sergi gitgide ağırlaşan çevre sorunlarına ilişkin yetkin bir karikatür panaroması niteliğinde. Çoğunluğu renkli çalışmalardan oluşan sergi 18 Haziran'a kadar sürecek.

Üstte, İsmet Lokman'ın sergide yer alan karikatürü görülüyor.

KARİKATÜRK

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ

Ayda bir yayımlanır. Çizgi, yorum, görüşler kişilere aittir

YAYIN KURULU / *BOARD OF EDITORS*

Bedri KORAMAN, Metin PEKER, Muhittin KÖROĞLU, Erdoğan KARAYEL, Dilek Neşe BİNARK

EDİTÖR / *EDITOR*

B. Sadık ALBAYRAK

GRAFİK TASARIM / *GRAPHIC DESIGN*

Kemal URGENÇ

KATKIDA BULUNAN / *CONTRIBUTOR*

Yener ÇAKMAK, Erdoğan BAŞOL

YAZIŞMA ADRESİ / *ADDRESS*

Karikatürcüler Derneği,
Alemdar Caddesi Yerebatan Sarnıcı Çıkışı 34410
Sultanahmet-İstanbul, TÜRKİYE
Tel/*Phone*: ++90-212 513 60 61 **Fax:** ++90-212 527 26 18

BANKA HESABI/*ACCOUNT NUMBER*

Karikatürcüler Derneği, Emlakbank İstanbul Bahçekapı Şubesi hesap no: 000 30407

İRTİBAT BÜROLARI / *REPRESENTATIVA BRANCHES*

ANKARA: Metin PEKER, Konur Sok. 31/10 Kızılay - ANK. Tel / fax: 0312-417 37 28

TRABZON: Adnan TAÇ, Kunduracılar Cd. Neşe Sk. No: 1/3 TRABZON, Tel: 0462-326 70 71

ANTALYA: Cihan İŞBAŞI, A.K.S.M. Karikatür Evi, TRT Cd.- ANTALYA, Tel: 0242-243 43 75, faks: 247 15 57

İZMİR: Cem KOÇ, Fevzipaşa Bulv. Hüseyin Egeli İşmrk. K. 7/706, İZMİR, Tel / fax: 0 232 489 64 35 - 489 52 68

BURSA: Tayfur Şapolyo, Ulubatlı Hasan Bulvarı No: 90 BURSA Tel: 0224 363 81 43 fax: 0224 256 61 22

ADANA: Volkan DEMİR, Yenibora Mh. 1732 Sk. Pınar Apt. B-Blok No: 12 01150, ADANA

DENİZLİ: Mehmet SELÇUK, Mehmetçik Mh. 2622 Sk. Karakuş Apt. No: 10/1 Çamlık Mevkii, Denizli

ZONGULDAK: Kürşat COŞGUN, İl Turizm Müdürlüğü

BASKI / *PRINTING:* Onsel Ofset, Tel: (0212) 527 80 03
FİLM / *FILM*: Ebru Grafik, Tel: (212) 526 01 13
Ebru Grafik'e katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

INTERNET

Karikaturculer@turk.net.
Karikatürhane: http://www.ygm.itu.edu.tr/hoca/

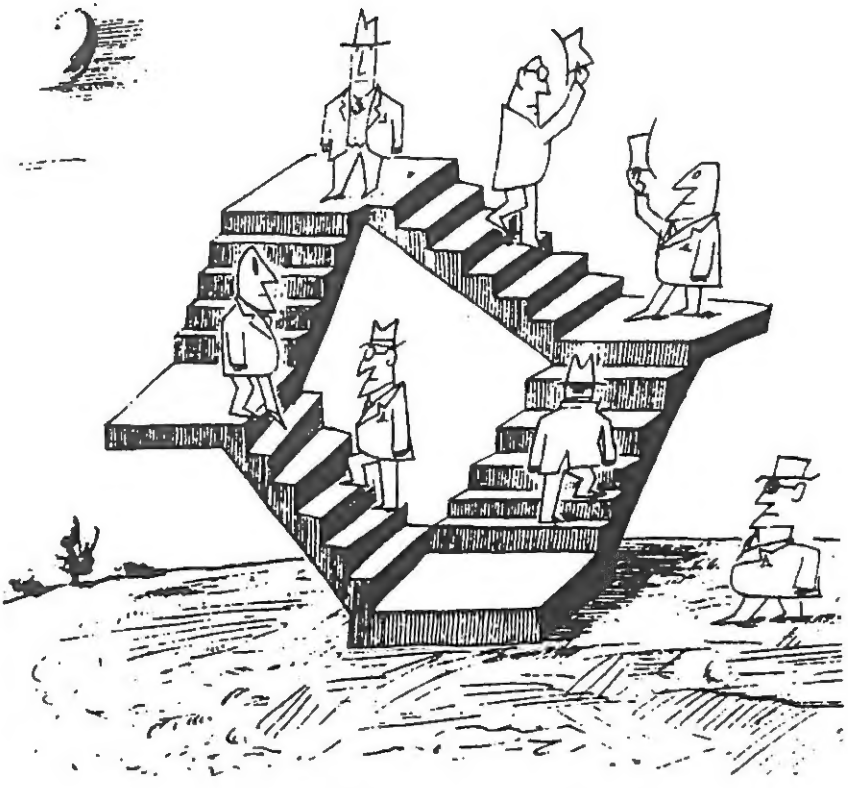

(Baştarafı birinci sayfada) Acemi çizgilerin arasına bazen boya kalemleriyle renkler oturtulmuştur. Bir de bakarsınız, bu sadelik acemilikten değil, ustalıktan kaynaklanıyor. Bazı desenler cetvelle, pergelle çizilmiştir. Sokakların, yapıların görüntüsü sanatçı bir mimarın zevkiyle, inceliğiyle hazırlanmış ve gözden kaçabilecek ayrıntılar bile vurgulanmıştır."

Grafik yaratıcılığı Picasso ile, tuhaf ve komik görsel buluşları M. C. Escher'inkilerle ve izleyiciye dost tavrı yönünden de "Snoopy"nin yaratıcısı Charles Schultz'la karşılaştırılan Steinberg mimarlık dalında doktora derecesine sahipti. Daha iyisini bilen ama kendisi için elinden daha fazlası gelmeyen eğitimli, Avrupalı göçmen bir Amerikalı olarak edebiyat dünyasında da Lolita yazarı Nabokov'a benzetilen sanatçı, eleştirmen Harold Rosenberg'in deyişiyle temel klişeleri yeniden şekillendiriyordu. Oysa kendisi "çocukluk çizgilerini geleneksel akademik kesintiye uğratmadan sürdürdüğünü ve geliştirdiğini" söylemekle yetinmişti. Altmış yıl kalem mürekkep ve suluboya fırçasıyla karmaşık dünyayı özüne indirgeyip şiirsel bir yalınlıkla resmeden Steinberg 20. yüzyılın en büyük çizerlerinden biri olarak görülmektedir.

Derleyen
Kemal Özyurt

Ralph Steadman ve John Lent derneğimizi ziyaret etti

"Yeni Bir Binyilin Eşiğinde İnançlar" sergisi için İstanbul'a gelen İngiltereli karikatürcü Ralph Steadman ile ABD'li karikatür araştırmacısı Dr. John Lent 5 Mayıs günü derneğimizi ziyaret ederek dernek çalışmalarıyla ilgili bilgi aldılar.

Daha sonra İstanbul Karikatür ve Mizah Müzesi'ni de ziyaret eden sanatçılar, müzede karikatür sanatçılarıyla sohbet ettiler.

ABD'de Temple Üniversitesi Kitle İletişim Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Dr. John Lent karikatür ve kitle iletişimi üzerine birçok kitap ve makalenin yazarıdır. Lent, International Journal of Comic Art dergisinin editörlüğünü yapmaktadır. Aynı zamanda, Malezya, Singapur ve Brunei hakkında 24 yıllık bir geçmişi bulunan Berita adlı periyodik çalışması vardır. Lent 1987 yılından beri Witty World karikatür dergisinin editörlüğünü yürütmektedir.

Ralph Steadman 15 Mayıs 1936 yılında İngiltere'nin Cheshire kentinde doğdu. Punch, Private Eye, The Daily Telepgraph, The New York Times ve Rolling Stone dergilerinde çizdi. Çizerliğini kabul ettirinceye kadar değişik birçok işte çalışan Steadman'ın kitaplarından bazıları Sigmund Freud (1979), I Leonardo (1983), The Big I Am, The Story of God, Scar Spangled Banner, America, The Grapes of Ralph and Fear and Loathing in Las Vegas'dır.

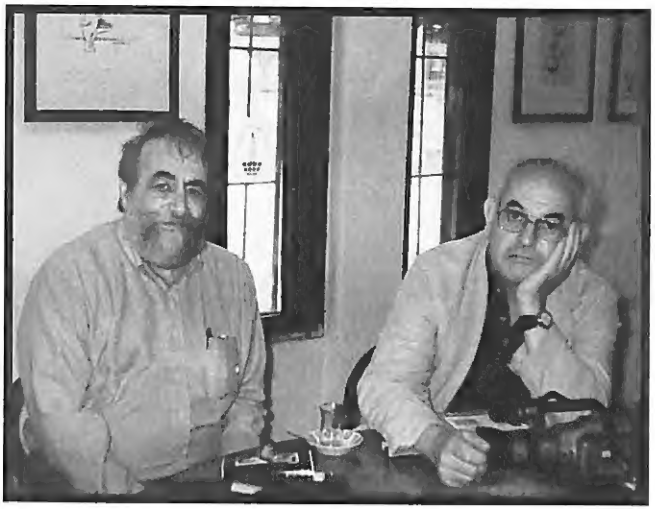

İngiltereli karikatürcü Ralph Steadman (sağda) ile ABD'li Dr. John Lent, Karikatürcüler Derneği'ni ziyaret etti.

Eski eser, müze ve insan ilişkileri yarışması sonuçlandı

MUAMMER KOTBAŞ / BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ

Burdur Müzesi'nce bu yıl 14.sü düzenlenen "Eski eser, müze ve insan ilişkileri" konulu karikatür yarışması sonuçlandı. Yarışmada birincilik ödülü Muammer Kotbaş'ın karikatürüne verildi. İkincilik ödülü Cemalettin Güzeloğlu, üçüncülük ödülü İhsan Kocagöz, mansiyon Sema Ündeğer, Burdur Belediyesi özel ödülü Mehmet Zeber, Mimarlar Odası ödülü Mehmet Kahraman'ın karikatürlerine verildi.

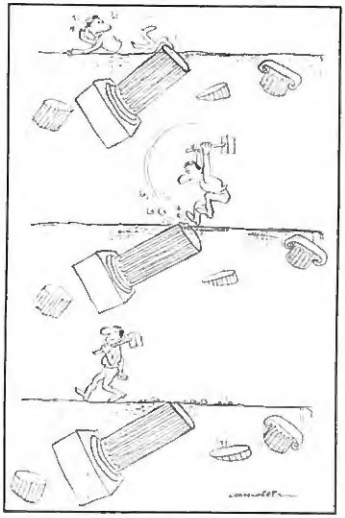

CEMALETTİN GÜZELOĞLU / İKİNCİLİK

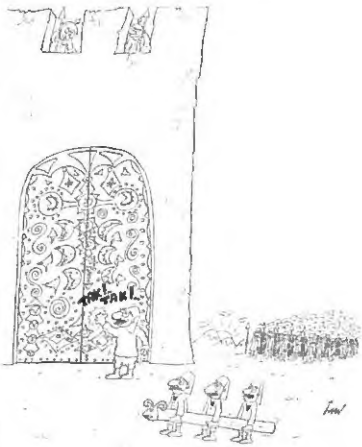

İHSAN KOCAGÖZ/ÜÇÜNCÜLÜK

Fransız çizer Plantu 'Basın karikatüründe ortaçağı yaşıyoruz'

Nurdan Cihanşümul

27 yıldır Le Monde gazetesinin başkarikatüristi olan Plantu, Fransız Kültür Merkezi'nin davetlisi olarak İstanbul'daydı. Plantu'nun karikatürleri Mayıs ayında Fransız Kültür Merkezi salonunda sergilendi. Türkiye'de bulunmaktan oldukça mutlu olduğunu belirten Plantu'nun en beğendiği Türk karikatürist Musa Kart.Karikatürlerinde her ülkeyi belirli simgelerle anlatan Plantu, Türkiye'nin simgesinin ise Türk bayrağı olduğunu söylüyor.

—Türkiye son dönemde Meclise türbanla girme sorununu yaşıyor. Siz olsaydınız bu duruma nasıl yaklaşırdınız?

Benzer sorunları yaşıyoruz. Ben de bunun demokrasiyi ortadan kaldırmaya yönelik olduğunu gösteren bir karikatür çizerdim. 10 yıldır Le Monde'da bu tür karikatürler çiziyorum, çünkü Fransa'da da türban meselesi var. Bu, aynı zamanda kültürel bir sorun. Bizim gazetemezin okurları bir kızın türbanla okula gidememesini özgürlüğe karşı yapılmış bir saldırı olarak değerlendiriyorlar. Dolayısıyla böyle bir karikatür konusunda yazışleri müdürümü ikna etmek zorunda kaldım, çünkü o da okurlarımızın tepkisini ve nasıl bir tavır alınması gerektiğini bilmiyordu. Ama ben düşündüklerimi yansıttım ve doğru yaptığımı düşünüyorum.

—Peki, siz Fransa'da türban meselesini çözebildiniz mi?

Biz, Fransa'da bu sorunu pek çözemedik. Demogojik yollarla yarım yamalak önlemler alındı. Oysa ben bu konuda çok daha katı önlemler alınması taraftarıyım. Meseleyi kökünden çözecek şeyler yapılmalı. Türban sorununun bir de ekonomik ve sosyal yönü var. Ekonomik sorunlarına çözüm bulamayan kitlelerin sarıldığı bir şey. Örneğin bir karikatürümde genç ve parasız bir delikanlı var. Belli ki ekmek istiyor, ama polis onun üstüne köpeğini salınca caminin minaresine çıkıp oraya sığınıyor.

—Ziyaret ettiğiniz ülkeler sizin bakış açınızı ne ölçüde etkiliyor?

Hangi ülkeye gitsem öğrenecek çok şeyim olduğunu görüyorum. Örneğin, Türk devletinin laikliği ön plana çıkartmaya çalıştığı bilinse de Avrupa, Türkiye'de İslam tehlikesi olduğunu düşünüyor. Atatürk'ü herkes tanıyor Avrupa'da. Bu konuları biliyor olmama rağmen bazen ben de unutuveriyorum. Dolayısıyla köktendinciliğe karşı çıkarak ne kadar önemli bir iş yaptığınızı unutuyorum. Meclisteki türban olayı benim için çok değişik. Daha önce de gazetede görmüştüm, ama çok üzerinde durmamıştım. Burada Türk karikatürcülerle konuşunca olayın esas anlamını çözmeye başladım. Batı'da bir klişe var; Türkiye müslüman ülke olduğu için İslamcılığın içine düşmüş gibi geliyor. Bu seyahatler sayesinde gerçekleri daha iyi yakalayabiliyorum.

—Fransa'da basın karikatürünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Basın karikatüründe hâlâ ortaçağı yaşıyoruz. Anlatması çok uzun sürebilecek nedenlerden dolayı gazetecilik mesleği giderek karikatüre yöneliyor. Ben yıllardır karikatürcülük mesleğinin gazeteciliğe dönüşmesi gerektiği konusunda mücadele ederken tam tersi oluyor. Gittiğim her yerden bir şey öğrenmeye çalışıyorum.

—Kendi politik tavrınızı karikatürlerinize ne ölçüde yansıtıyorsunuz?

Karikatür, o konuyla ilgili yazı olmasa da bir haberi anlatıyor. İster istemez gündemdeki konularla ilgilenmem gerekiyor. Her anı, sıcağı sıcağına yaşamak önemli. Elbette kendi görüşlerinizi de yaptığınız karikatürlere bir ölçüde yansıtıyorusunuz.

—Fransa'da karikatürcüler derneği olmamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Fransız çizerler kendi başlarına ve yalnız kendi köşelerinde çalışıyorlar. Birlikte dayanışma içinde olmanın kendi çıkarlarına olduğunu anlayamıyorlar ve çok bireyci yaklaşıyorlar. Türkiye'de ve başka ülkelerde birçok derneğin ve dayanışmanın olduğunu gördüm. Tunus'ta, Mısır'da, Romanya'da, Meksika ve Brezilya'da olağanüstü

bir örgütlenme var. Brezilya'nın çok küçük bir kentinde bile çizerler birlikte hareket edip birlikte çalışıyorlar. Fransa'da ise yok. Bu yüzden bir karikatür müzemiz bile yok. Fransa'nın büyük çizerlerinden biriyle bu konuyu konuştum ve bana 'Ne diye uğraşıyorsun bu tür işlerle boşver gitsin' dedi. Paris Belediye Başkan Yardımcısı'yla konuştum, 'bakarız' dedi ama orada kaldı. Hangisiyle konuşsam boşver gitsin diyor, bu da beni umutsuzluğa sevkediyor. Bir akademi kurmak istediğimizi ve bunun da bireysel özgürlüklerini kısıtlayacağını düşünüyorlar. Bugün Türk çizerlerle görüştüm, ama onlara önerebileceğim hiçbir şey yok. Yalnızca benim gazeteme gelin, görün, sizin karikatürlerinizi orada çıkartmaya çalışırım diyebilirim. Bir sergi düzenlemek çok zor. Fransa'da herkes kendi kağıdına kalemine sığınıp dünyayı bundan ibaret görüyor. Fransa'da toplumun ruhunu yakalayıp bunu yansıtan çizer yok. Bu yüzden yapılabilecek binlerce şey olmasına rağmen karikatürün ortaçağını yaşıyoruz.

—Fransız gençlerinin siyasi karikatüre yaklaşımı nasıl?

Fransız gençleri ne politikayla ne de çizgiyle ilgilenmiyor. Kimse bana senden daha iyi karikatür yapmak istiyorum demiyor. Benim yerimi kapmak isteyenler olsa bu çok doğal ve sağlıklı olurdu; ama yok. Bir gazeteyle çizerin ilişkisi evlilik gibi. Aralarında farklılıklar olsa da güven hep var. Fransa'da gençler siyasi karikatürle ilgilenmiyor.

—27 yıldır Le Monde'da çiziyorsunuz. O günkü Le Monde ile bugünkü arasında ne gibi farklılıklar var?

Le Monde hâlâ Fransa'nın en iyi günlük gazetesi. Gazetemle aynı ruhu taşıyorum. Yaşanan sorunlarda orta yolu bulmaya çalışıyoruz. Kendi görüşlerimi böyle dile getirebileceğim başka bir gazete yok. Aynı zamanda Express Dergisi'ne çiziyorum., Le Monde'da dile getiremediklerimi orada dile getiriyorum. *(Cumhuriyet)*

Bülent Okutan'dan 'Aynalı Martin'

Portre RECEP AYDIN

Bülent Okutan dördüncü kitabı "Aynalı Martin"i yayımladı. Kendisini kitabında "Karikatürkücü" olarak tanımlayan Okutan bu kitabında karikatürlerinin yanısıra aynı konudaki taşlama şiirlerine de yer vermiş. Böylelikle karikatürlerle mizahçı türkülerini bir araya getirmiş.

Bülent Okutan'ın Aynalı Martin'ini incelediğinizde dünya insan ilişkisinde, insan insan ilişkisinde tarihte ve günümüzde yaşanan köklü çatışmaların izdüşümleriyle karşılaşıyorsunuz. Okutan'ın irdeleyici bakışı bu çatışmaların bunalttığı insanın karamsarlığını yansıtıyor. Özellikle çizgilerindeki karamsarlık, Okutan'ın biçeminde ortaya seriliyor. İnsan tiplerinin çizimi, siyahın yoğun kullanımı, çirkinliklerin acımasızca didiklenişi bu karamsarlığın estetik yansımaları.

Semih Balcıoğlu kitabın arka kapak yazısında şöyle diyor: "75. Yılda Türk Karikatürü kitabımı kılı kırk yararak hazırladım. Kılı kırk yarmama karşın Bülent bu kitaba girdi ve yerini aldı. Gerek çizgi anlayışı ve gerek esprileriyle 75 Yılın içerisine hakkıyla girdi. Okutan'ın yeni kitabını kutluyorum."

Sözü Bülent Okutan'a bırakarak tanıtımımızı noktalayalım: "Jacques Sternberg mizah için söz ederken en kısa biçimde 'Gülmece bir saldırı silahıdır' diyor, güdümünü fırça ve kalemden alan bir silah. Bu kitapta izleyeceğiniz gibi AYNALI MARTİN; yanlışlara karşı doğruların, kötülere karşı iyilerin, çirkinliklere karşı güzelliklerin savaşında kullanılan bir silah... Kan dökmeden, cana kıymadan ince esprilerle, kara mizahla kafiyeli biçimde ve hatta okuması yazması olmayanların da haz duyacağı biçimde hazırlandı." "Çalışırken, üretirken kanımızı emen sülüklere karşı 'AYNALI MARTİN' adlı saldırı silahımı kullanıyorum. Bu kitap teknik kavramlar kitabı değildir. Alaylı sözlerin sonunda, ulaşılan sonuç medyatik amaçta değildir. Bir içten bakış, bir görme açısıdır. Dünyayı ve toplumumuzdaki yaraları kavrama biçimidir. Gülerken yüreğinizden gülmenin tadını çıkarmaktır."

Serdar Çakırer anısına karikatür sergisi

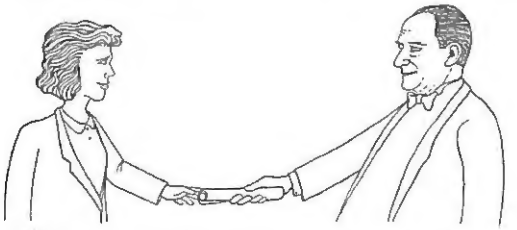

1934 _____ "Haklarınız

1994 _____ "Türbanımız

SERDAR ÇAKIRER

Fransa'da geçirdiği bir trafik kazasında 1995 yılı Aralık ayında hayatını kaybeden karikatür sanatçısı Serder Çakırer anısına düzenlenen karikatür sergisi 15 - 31 Mayıs tarihleri arasında Karikatür ve Mizah Müzesi'nde açıldı. Sergi açılışı 15 Mayıs günü saat 16.00'da Çakırer'in ailesinin ve karikatürcü dostlarının katılımıyla gerçekleştirildi. Sergide Serdar Çakırer'in karikatürlerinin yanısıra Çakırer anısına düzenlenen karikatür yarışmasında ödül alan karikatürler de yer aldı.

Karikatürcülüğün yanısıra elektrik ve elektronik mühendisliği yapan Serdar Çakırer çeşitli yarışmalarda ödüller de kazanmıştı.

Serdar Çakırer'in karikatürlerinden oluşturulan bir karikatür albümü iki yıl önce yayımlandı. Sanatçı anısına düzenlenen karikatür yarışmasının 3.sü geçen yıl düzenlendi.

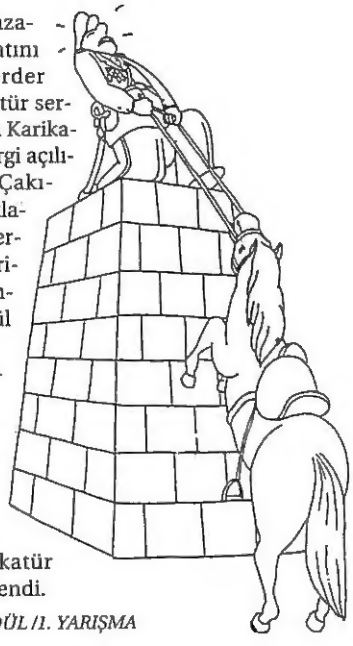

DİNÇER PİLGİR / 2. ÖDÜL /1. YARIŞMA

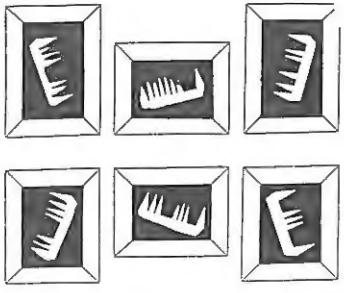

HÜSEYİN ÇAKMAK / MANSİYON/ 1. YARIŞMA

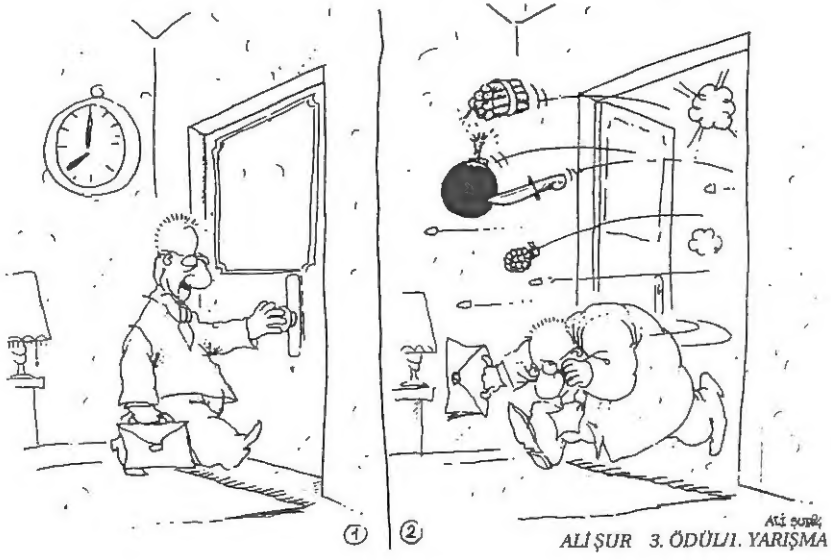

ALİ ŞUR 3. ÖDÜL/1. YARIŞMA

Güngör Kabakçıoğlu'ndan Osmanlı Sultanları

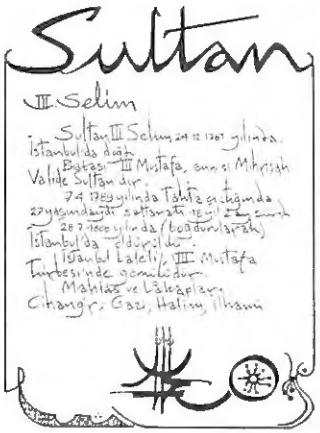

Güngör Kabakçığolu Osmanlı Padişahları'nın portrelerinden oluşan karikatür sergisini 11- 30 Haziran 1999 tarihleri arasında İstanbul Karikatür ve Mizah Müzesi'nde açacak.

Sanatçının "Osmanlı Sultanları" başlıklı karikatür sergisinde padişah portrelerinin yanında biyografik bilgiler de yer alıyor.

Kabakçıoğlu, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. yıldönümünde hazırladığı sergiyle ilgili şu bilgileri veriyor: "Osmanlı sultanları üzerine yaptığım bu çalışma onların bir nevi kimlik kartlarıdır. Bu sergide sultanların doğum tarihlerini, doğum yerlerini, baba ve annelerinin adlarını, tahta çıkış tarihlerini, tahta çıktıklarındaki yaşlarını, saltanatlarının sonlarını, tahttan ayrılma sebeplerini, saltanatlarının sürelerini, ölüm tarihlerini, ölüm sebeplerini, öldükleri yerleri, gömülü oldukları yerleri, mahlas ve lakapları ile saltanatları süresince kullandıkları bir nevi imzaları olan tuğralarını bulacaksınız.

Sultanların resimleri Topkapı Sarayı'nda bulunan yağlıboya resimlerinden yorumlanarak yapılmıştır."

Türk Grafik Mizahı

Ahmet Sipahioğlu'nun araştırması "Türk Grafik Mizahı 1923-1980 Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlarınca yayımlandı. Karikatür tarihini inceleyen az sayıdaki kitaptan biri olan çalışmada ülkede yayımlanan mizah dergileri ekseninde değişen toplum ve karikatür anlayışı sorgulanıyor.

Ahmet Sipahioğlu'nun çizgi film çalışmalarının yanısıra, görsel anlatım konusunda çeşitli incelemeleri ile üç kitabı daha var: "Kavunlu Natürmot", "1929" ve Fadıl Kocagöz'le birlikte yazdığı "Das Kapital'i Nasıl Okudum?".

Türk karikatürünün 1923'ten bu yana gösterdiği gelişme, mizah dergileri ve çalışanlarının siyasal ve toplumsal süreçler karşındaki tavırları, karikatür sanatıyla toplumsal yapı arasındaki bağlantılar Sipahioğlu'nun çalışmasının temel sorunlarından bazıları..

ABD'de Çizgi filmler yarışı

Sabah gazetesi Los Angles muhabiri Safter Yılmaz'ın bildirdiğine göre son yıllarda sinemalarda oynayan çizgi filmlerin büyük gişe hasılatları yapması ABD'de çizgi film stüdyoları arasındaki rekabeti hızlandırdı. Walt Disney şirketinin "Böceğin Hayatı", Paramount'un "The Rugrats Movie" ve Dreamworks Stüdyosu'nun "Antz" ile "Mısır Prensi" çizgi filmlerinin 100 milyon doların üzerinde gişe hasılatı yapmasından sonra şirketler yeni çizgi filmlerin hazırlıklarını hızlandırdılar. Disney şirketi 1999 yazında sinemalara "Tarzan"ı getiriken, rakip Dreamworks ise "El Dorado"yu bitirmeye çalışıyor. Güney Amerika'nın İspanyollar tarafından işgalini konu alan El Dorado'nun biran önce sinemalarda gösterilmesi için acele eden Dreamworks'un bütün endişesi , Disney'in aynı konudaki "Güneş Kırallığı" filminin tamamlanmak üzere oluşu. İlk çizgi filmlerinden "Pamuk Prenses ve 7 Cüceler"den bu yana çizgi filmlerdeki rekabet üstünlüğünü öteki stüdyolara kaptırmak istemeyen Disney'in üzerinde çalıştığı bir başka iddialı film "Dinosaur" ise 2000 yılında gösterime girecek. Film üç boyutlu bilgisayar tekniğiyle hazırlanıyor

Sanatçıların işçilere selamı: "Emekçiler" karikatür sergisi

Serpil İlgün

Karikatürcüler Derneği, ilkini geçtiğimiz 1 Mayıs'ta düzenlediği "Emek ve İşçiler" konulu karikatür sergisinin ikincisini, yine 1 Mayıs 1999 günü sergilemeye başladı. Sergi düzenleyicilerinden B. Sadık Albayrak, sanatçıların işçilere selamı niteliğinde olan serginin gelenekselleşmesini istediklerini ifade etti. 33 karikatüristin karikatürlerinin yer aldığı serginin 25 yıllık bir kesitte çizilmiş karikatürlerden oluştuğuna vurgu yapan Albayrak, "Bu da işçi sınıfının savunusunu yapan karikatürün bugünle sınırlı olmadığını, belli bir tarihsel birikimle oluştuğunu gösteriyor" dedi. Geçtiğimiz yıl düzenlenen serginin "Emekleme" başlığını taşıdığını hatırlatan Albayrak, "Çocuğun yürümeye başlangıcını düşünürsek, ilk sergi bir emeklemeydi. Emekleme denirken, emek kavramı, emeği içeren, emeği savunan karikatürler konusu anlatılmak isteniyordu. İkinci sergide çocuk yürümeye başlıyor. Bugün Türkiye'de ve dünyada ezilen, en az değer verilen sınıf, işçi sınıfı. Biliyoruzki dünyada her şeyi üreten ve yaratan da bu sınıf. Kullandığımız her araçta onun emeği var. Ancak dünyadaki bütün değerleri üretenler, onların kullanımından ve denetiminden yoksun bırakılmış durumdalar." diyen Albayrak sergide bu çelişkinin ipuçlarını içeren karikatürlerin yer aldığını ifade etti.

Sermaye sınıfının, kapitalist örgütlenme içinde dünyanın her yerinde emek değerlerine ve emekçiye düşman unsurları iktidara getirdiğine dikkat çeken Albayrak, bunun karikatür için de geçerli olduğunu belirterek, "Emekçinin sanatını yapan tiyatrocular, yazarlar, sinemacılar var. Hep biraraya gelerek daha güçlü bir biçimde bu sanatı sınıfla buluşturmalarını diliyoruz." dedi.

Dernek üyesi, karikatürist Kemal Urgenç de, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, Türkiye'deki sanatçıların da sınıfın sorunlarına yönelik kuşkucu yaklaşımlar taşıdıklarını ve bu tür sorunları erteleyen yaklaşımlar sunduklarını belirterek, sergi-

BİROL ÇÜN

nin bu anlamda da önemli olduğunu söyledi. "Bu konudaki ısrarlarımıza ve emeği savunanı öne çıkarmaya devam ediyoruz." diyen Urgenç, uluslararası yarışmalarda gelen karikatürlerde, emek sorunlarına duyarlılıklarda azalma olduğunu gözlemlediklerine vurgu yaparak, serginin dünya karikatürü için de önemli olduğunu ifade etti. Bu tür çalışmaların, 80-90 dönemlerinde gerilemesi ve 90'larda yeniden başlamasının Türkiye'deki sendikal hareketlenmelerle bağlantılı olduğunu ifade eden Urgenç, Türkiye'de son dönemlerde bu alanda ortak çalışmalarda çıkışlar gözlediklerini söyledi. Karikatürcüler Derneği'nin Yerebatan Sarnıcı çıkışındaki sanat galeresinde açılan sergi, 30 Mayıs'a kadar gezilebilecek.

5 Mayıs 1999 Evrensel

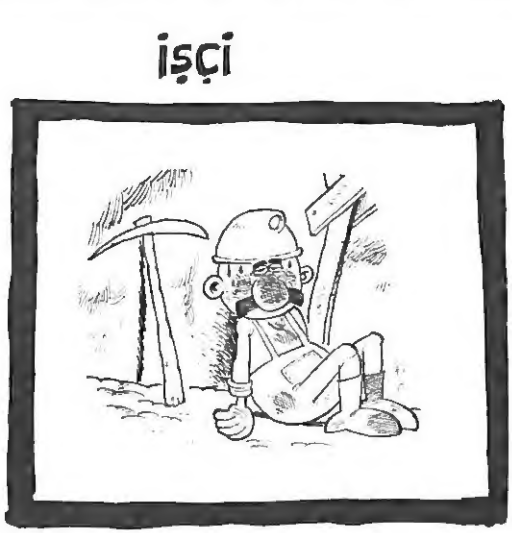

Çizgi üstüne

"Pan-Kipros" geleneksel resim-karikatür sergisi ve geçmiş zamana yolculuk -2

Hüseyin Çakmak

İki toplumlu temaslarda her engel ve yasaklamayla karşılaştığımızda, Kendi Kendini Yetiştiren Ressamlar Birliği'nin eski başkanı, dostum Panikos Neokleus ile ilk tanışmamızı anımsarım nedense... Kıbrıs'taki iki toplumun barış ve dostluk içerisinde, yeniden birarada yaşayabilmesi amacıyla ve büyük bir cesaretle gerçekleştirilen (O tarihlerde, Rum kesimiyle böylesi temaslar gerçekleştirmek kelleyi koltuğa almak demekti. Bu tür temaslar gerçekleştirmek her babayiğitin harcı değildi) etkinlikler gelir gözlerimin önüne... Arşivimdeki eski gazete küpürlerini ve fotoğrafları karıştırdıkça, kimi zaman coşar kimi zaman hüzünlenirim... Kıbrıs'taki ayrılıkçı ve şövenist güçlerin, önceleri pek önemsemediği bu iki sanat örgütü, bu çevrelerin çözümsüzlük üzerine kurulu politikalarını sarsıp, mevcut statükoya aykırı etkinlikler gerçekleştirince, huzursuz olmuşlardı... Gazete arşivlerinden yola çıkarak, Kıbrıs Türk Karikatürcüler Derneği ile Kendi Kendini Yetiştiren Ressamlar Birliği'nin ilk temasının, nasıl ve nerede başladığını anımsamaya çalışıyorum... 30 Eylül 1989 tarihiydi; sonbahar mevsiminde olmamıza rağmen, boğucu yaz sıcaklarının bitmesine daha bir ay vardı... Panikos Neokleus ile o gün tanışmıştık...

1974 öncesinde, Kıbrıslı Türk ve Rumların birlikte sınıf ve emek mücadelesi verdikleri "Kıbrıs Komünist Partisi" (AKEL)nin yayın organı "Xaravgi" (Şafak) gazetesinin, 40. kuruluş yıldönümüydü. Bu nedenle, Rum kesimindeki uluslararası fuar alanında iki gün sürecek bir kutlama festivali düzenlenmişti... Bu festivale, Kıbrıs'taki sol hareketin çeşitli kesimlerindeki birçok politikacı, yazar ve sanatçıların yanısıra, dünyanın değişik ülkelerindeki komünist partilerinin ve çeşitli sol grupların temsilcileri de davet edilmişti...

Kıbrıs Türk kesiminden üç yüz elliyi aşkın kişi davet edilmişti bu festivale. Fakat, Kıbrıs Türk Toplumunun bu şövenist yetkililerinin, Rum kesimine geçiş izni için böylesi bir kalabalığa izin vermesi, imkansız gibi birşeydi o dönemlerde... Dünyanın çeşitli ülkelerinden festivale davet edilen, komünist parti liderlerinin tepkilerinden çekinmiş olacaklar ki, gerekli izni vermek zorunda kalmıştı Kıbrıs Türk Toplumu Yöneticileri. Bu olay toplumda hem hayret uyandırmış, hem de Kıbrıs sorununun çözüleceği yönünde bir umut yaratmıştı... Kbrıs Türk Karikatürcüler Derneği de üç kişilik bir kontejanla davet edilmişti "Xaravgi" festivaline. Bu kontejanda ben, Alper Susuzlu (dönemin K.T. Derneği Genel Sekreteri) ve Ulus Irkad (Dış İlişkiler Sekreteri) yer almıştık...

Kendi Kendini Yetiştiren Ressamlar Derneği ile Kıbrıs Türk Karikatürcüler Derneği'nin ortak düzenlediği bu yılki sergiyi gezenler.

Evet, 1989 yılının serin bir eylül akşamı acımasız dikenli tellerin ve varillerin böldüğü Lefkoşa'nın Türk kesimindeki barikattayız. Rum kesimine geçebilmek için, Türk kesimi barikatındaki polislerin gerekli geçiş işlemlerini yapmalarını bekliyor herkes... İşlemler biteceğe benzemiyor, barikatta görevli polisler, "Derin Devlet"ten gelen emir gereği, işlemleri kasıtlı olarak geciktiriyor. Amaç, insanları bıktırıp, caydırmak. Bu geciktirmeye inat, Rum kesimine geçmekten vazgeçmiyor kimse. Gerekirse sabaha kadar barikatta bekleriz diyorlar. Kolay mı? 1974 yılından sonra, yani tam 15 yıl aradan sonra doğup büyüdükleri topraklara gidecek insanlar. Vatan özlemi bu. Hele Alper Susuzlu ile Ulus Irkad'ın sabırsızlıkları tam bir komediye dönüşmüştü. İkisi de heyecandan bulli (tavuk) gibi zangır zangır titriyorlar ve kekeliyerek konuşuyorlardı; dokunsan hüngür hüngür ağlayacaklardı... Alper ve Ulus, Kıbrıs'ın güneyindeki en uç bölge olan, Baf şehrinden. Baf'ın özlemiyle yanıp tutuşuyorlar. Ben hiç umursamıyorum; daha önceleri gazeteci sıfatıyla birçok kez Rum kesimine geçtiğimden olacak, gayet rahat ve sakinim. Fakat yine de, yüreğimde anlatılmaz bir duygu var...

(SÜRECEK)

Yarışmalar

2. Humourfestival 1999 / Belçika

Konu: Müzik
Sayı: En fazla üç karikatür.
Boyutlar: A4 (21x29.7 cm) olmalı
Teknik: Serbest.
Ödüller: Holy Angel: 20.000 BEF, Honest Angel: 15.000 BEF, Lucifer: 10.000 BEF, basın ödülü: 5.000 BEF, halk ödülü: 5.000 BEF, 1. mansiyon: 2.000 BEF, 2. Mansiyon: 1.000 BEF.
Son katılma tarihi: 30 Haziran 1999.
Karikatür kitabı ödülü. Yayımlanmış karikatür kitaplarıyla katılınabilir. Bu bölümde birincilik ödülü: 3.000 BEF, ikincilik ödülü: 2.000 BEF verilecek.
Adres: Provinciaal Centrum voor Muzlek, Casino Kloskplein 25, 3582 Beringen, Belgium.

19. Nasreddin Hoca Yarışması / Türkiye

• Yarışmaya gönderilecek karikatürlerin yayınlanmış ya da yayınlanmamış olmaları aranmayacaktır. Ancak daha önce başka bir yarışmada ödül almamış olmalıdır.
• Konu serbesttir.
• Yarışmaya 1 karikatür ile katılınabilir.
• Karikatürlerin boyutları 30x40 cm'den büyük olmamalıdır.
• Son katılma tarihi: 30 Haziran 1999
Ödüller
1) Büyük Ödül: 2000 $
2) Başarı Ödülleri: 4 adet başarı ödülü herbiri 500 $
3) Özel Ödüller: Çeşitli kuruluşların, dernek, gazete, sanat dergileri, sendika, ajans ve kişilerin koyacakları özel ödüller.
4) Karikatürcüler Derneği Özel Ödülü.
Adres: "19. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması",
Karikatürcüler Derneği, Alemdar Caddesi, Yerebatan Sarnıcı Çıkışı, 34410 Sultanahmet, İstanbul.
Tel: (0.212) 513 60 61 Fax: (0.212) 527 26 18

4. Tahran Karikatür Bienali /İran

İki dalda düzenleniyor. A. Serbest, B. Son (Yüzyıl biterken insanlık da daha umutlu ve güzel bir varoluşun önündeki engellerin, dünyadaki bazı şeylerin de sonlanmasını bekliyor.)
Sayı: En çok 5 eser.
Boyut: Maksimum A3.
Teknik: Serbest.
Karikatürler orjinal olmalı.
Ödüller: 5 kişiye birincilik ödülü: 1000 ABD doları. 10 kişiye plaket ve bienal madalyası.
Yarışma albümü yayımlanıyor ve yapıtı yayımlananlara postalanıyor.
Son katılma tarihi: 21 Haziran 1999.
Adres: Tehran Museum of Contemporary Art North Kargar Ave., Next to Laleh Park, Tehran-İran Postal Code: 14155, P.O. Box 5738

8. Taejon Karikatür Yarışması / Güney Kore

İki dalda düzenleniyor:
a) Konulu dal: Konu : 1) Vicdan (Conscience), 2) Komşular (Neighbors);
b) serbest.
Sayı: Sınırsız.
Boyut: Maksimum 29.7x42 cm.
Teknik: Serbest.
Ödüller: büyük ödül: 3.000 dolar, altın ödül 1000$, gümüş ödül 500$, bronz ödül 300$, ve seçilen 100 karikatüre mansiyon ödülü.
Son katılma tarihi: 30 Haziran 1999.
Adres: Taejon International Cartoon Institute, 450, Wolpyongdong, Taejon city, 302-281, Seoul Korea. Tel/Fax: 82(42)487 0531. E-mail: cslim@munhwa.kongju-c.ac.kr

Cordoba Karikatür Festivali / Arjantin

Konu: Serbest
Sayı: En çok beş karikatür.
Boyut: Serbest
Teknik: Serbest.
Karikatürler orjinal olmalı. Biyografi ve fotoğraf da eklenmeli.
Ayrıca festivalda karikatür kitaplarından oluşan bir sergi de düzenlenecek. Bu etkinliğe katılmak isteyen karikatür kitaplarını gönderebilirler.
Ödüller: Birincilik: "Altın karikatürcü", ikincilik: "Gümüş karikatürcü", üçüncülük: "Bronz karikatürcü".
Son katılma tarihi: 6 Ağustos 1999.
Adres: 1. Cordoba International Cartoon Festival C.C. 725-Correo Central - (5000) Cordoba - Argentina.

11. Curuxas Mizah Yarışması / İspanya

Hem çizgli hem edebi mizah yapıtları katılabilir. Karikatür dalında koşullar şöyle:
Konu: Serbest.
Sayı: En çok 2 eser.
Boyut: Minimum 21x30, Maksimum 42x60 cm.
Teknik: Serbest.
Karikatürler orjinal olmalıdır. Özgeçmiş ve fotoğraf gönderilmeli.
Ödül: 150.000 pts (898 Euro)
Son katılma tarihi: 20 Ekim 1999.
Adres: Museo do Humor-Concello de Fene ("Premio Curuxa" Reference) Avda. de Conces 10-22
15500 Fene - A Coruna Galiza - Spain

ARDAGİL'DEN 10 YIL SONRA KIRCAALİ'DE SERGİ

Burhanettin Ardagil, 10 yıl aradan sonra, doğduğu ve 1989'a kadar yaşadığı, Bulgaristan'ın Kırcaali şehrinde, 10-18 Mayıs 1999 tarihleri arasında bir karikatür sergisi açtı. Halktan ve basından geniş ilgi gören sergi çevre konusunu işliyordu.

CİHAN ZARAKOL'DAN PREZİOSİ BELGESELİ

Karikatür sanatçısı ve yönetmen Cihan Zarakol resimlerinde 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda yaşayan insanları işleyen ünlü oryantalist ressam Amadeo Preziosi üzerine bir belgesel film hazırlıyor.

URGENÇ'İN İNTERNET SERGİSİ

Kemal Urgenç karikatürlerini internette sergilemeye başladı. Sanatçının sergi adresi http://members.xoom.com/fdirol/magnet E mail adresi: k_urgenc@yahoo.com

CANLANDIRMA FİLMLERİ SERGİSİ

Almanya'da canlandırma filmleriyle ilgili sergi Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde açıldı. Fakültede ve Alman Kültür Merkezi'nde sergiye konu olan canlandırma filmleri de gösterildi.

KARİKATÜR FESTİVALİ YAPILDI

Karikatür Vakfı'nın Ankara'da düzenlediği Karikatür Festivali Mayıs ayının ilk haftasında yapıldı. 9 uluslararası serginin açıldığı festivalin bu yılki konusu "Karikatür ve Felsefe"ydi. Festival kapsamında Yılın Karikatürcüsü seçilen Eray Özbek'e de ödülü verildi. Sanatçının bir karikatür albümü de yayımlandı. Ferruh Doğan ile Selma Emiroğlu Aykan'a ise onur ödülleri verildi. Festivale Türkiye'den ve yurtdışından birçok karikatür sanatçısı katıldı.

ÜNİVERSİTEDE HÜRRİYET SERGİSİ

15. Hürriyet Karikatür Yarışması sergisi Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde açıldı.

ATALAY GENÇLİK GÜNLERİ'NDE

Atilla Atalay İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nca düzenlenen Gençlik Günleri kapsamında "Türkiye'de Mizah Dergiciliğinin Son Durumu" başlıklı söyleşiye katıldı.

ABDÜLCANBAZ DİZİSİ YAYIMLANIYOR

Turhan Selçuk'un ünlü çizgi romanı Abdülcanbaz kitap dizisi olarak yeniden yayımlanıyor. Yapı Kredi Bankası Yayınları'nca 20 maceradan oluşan kitap dizisiyle okuruyla buluşacak Abdülcanbaz'ın ilk kitabı "Dinazorlar, Jurassic Park'tan Gülhane Parkı'na" çıktı.

GÖKER VE YAKALI'YA ÖDÜL

Türkiye Spor Yazarları Derneği geleneksel armağanları bu yıl karikatür dalında Raşit Yakalı (Bizim Gazete) ve Yurdagün Göker'e (Türkiye) verildi.

2. ULUSLARARASI İSTANBUL KUKLA FESTİVALİ

2. Uluslararası İstanbul Kukla Festivali yapıldı. Festivalde Fransa'dan Velo Theatre, Japonya'dan Akabi Topluluğu, Portekiz'den Grup Trule, İzmit Şehir Tiyatrosu, Mehpare Yiğit Aksoy Gölge Tiyatrosu, 5 Taş Çocuk Tiyatrosu, Kara Tiyatro, Tiyatro Tempo, Show Tiyatro ve Feyza Zeybek gösteri yaptılar.

'PEYNİRLİ ÇİKOLATA SAATLERİ'

Uzun zamandır İsviçre'de yaşayan karikatür sanatçısı İsmail Biret yeni yayımlanan, "Peynirli Çikolata Saatleri" adlı kitabında "İsviçre'den gülünesi anı öyküler" anlatıyor.

MAĞARA ADAMI'NIN ÇİZGİ FİLMİ

Tayyar Özkan'ın Mağara Adamı adlı çizgi roman tipi çizgi film haline getiriliyor. Radikal gazetesinde yayımlanan çizgi bant bir aradan sonra yeniden Radikal gazetesinin ekinde yayımlanmaya başladı.

İZMİR TABİP ODASI KARİKATÜR YARIŞMASI SONUÇLARI

İzmir Tabip Odası'nca Dr. Mehmet Emin Ayhan anısına bu yıl ilki düzenlenen karikatür yarışması sonuçlandı. Yarışmada birincilik ve ikincilik ödüllerini Sezer Dönmez kazandı. Üçüncülük ödülü Mustafa Yıldız, teşvik ödülü Ozan Akalın, jüri özel ödülü de Ebru Özerkan'ın karikatürlerine verildi.

HİKMET KARAGÖZ'ÜN SERGİSİ

"Bizimkiler" dizisindeki Abbas Efendi tiplemesiyle tanınan tiyatro oyuncusu, karikatürist ve ressam Hikmet Karagöz resimlerini Uran sanat galerisinde sergiledi.

KAYHAN DERGİSİNİN ÖZEL SAYISI

İran'da yayımlanan "Kayhan" isimli mizah dergisi yayımladığı özel sayıda dünyanın usta grafik mizahçılarının eserlerine ve yaşamöykülerine yer verdi. Mordillo, Topor, Ronald Saerle, Plantu, Sempe, Steinberg, Bosc, Tomi Ungerer, Cardon, David Levine, Toulouse Lautrec, Rauch, Serre, Bartok ve başka grafik mizahçıların yanısıra Türkiye'den Turhan Selçuk'a dergide geniş yer ayrıldı.Dergi ek olarak Turhan Selçuk'un 50x70 cm ölçülerinde basılan bir posterini okurlarına armağan etti.

SEKS AĞIRLIKLI MİZAH DERGİLERİ

Yeni mizah dergileri "Bizim Delikanlı", "Ohhş!" ve "Aylık Seksek" yılın ilk yarısında yayın hayatına başladılar. Üç derginin de ortak yönü, erotizm ve pornografi ağırlıklı yayın yapmaları. Dergilerde yabancı kaynaklı erotik çizgi romanlara, karikatürlere ve fotoğraflara yer verilirken, kadrosunun hazırladığı yerli ürünler de var.

Summary

Saul Steinberg died

The philosophical American cartoonist Saul Steinberg died in New York at the age of 84, on May 12, 1999. He was one of the greatest drafstmen of the 20th century. Born near Budapest, Rumania on June 15, 1914, he went off to study in Italy in 1932 and then fled fascism to the US in 1941. His capacity for distilling a complex world down to its essence with a poetic shorthand was absolutely original.

Page 1

Steadman and Lent at the Association

Ralph Steadman, the English cartoonist and Dr. John Lent, the American critic and editor of International Journal of Comic Art, who came to İstanbul for Faiths Towards a New Millenium: International Cartoon Exhibition, paid a visit to the Association of Cartoonists on May 5, 1999, and were provided with information about the activities of the association. They also visited İstanbul Cartoon and Humour Museum and conversed with cartoonists there. *Page 3*

Plantu in Istanbul

Plantu, the French cartooni was in Istanbul on an invitation by the French Cultural Center and his works were exhibited at the gallery of the Center in May 1999. Plantu who has been working for Le Monde for 27 years gave an interview to Nurdan Cihanşümul and told his views on recent local politics, the reflection of his politics in his cartoons, how French cartoonists do without an association or another organization and go on living in the middle ages of cartooning and how much the French youth are uninterested in either politics or cartooning. *Page 4*

Okutan's 'Martini Rifle'

Bülent Okutan has published his fourth humour book: "Aynalı Martin" (Martini Rifle). His book includes humouristic poetry along with his drawings. In his cartoons are the projections of the rooted conflicts between man and the world and between man and man in the past and in the present. His scrutinizing angle reflects the pessimism of the human depressed by such conflicts. His style in drawing, especially the human figures, the extensive use of black, the pitiless pulling ugliness to pieces are all the aesthetical reflections of that pessimism. *Page 5*

Remembrance of Çakırer

The exhibition organized in commemoration of Serdar Çakırer, the gifted cartoon artist died in a traffic accident in France in December 1995 was on at İstanbul Cartoon and Humour Museum between 15 and 31 May, 1999. At the opening ceremony came together many cartoonists and members of Çakırer's family. The exhibition included the artist's works and the prize-winning cartoons in the contest organized in commemoration of Çakırer (the latest was the 3rd one in December 1998). The cartoon - book comprising the artist's works was published two years ago. *Page 7*

Kabakçıoğlu's 'Ottoman Sultans'

Güngör Kabakçıoğlu is exhibiting his portraits of the Ottoman sultans at İstanbul Cartoon and Humour Museum between 11 and 30 June, 1999. The works are the artist's interpretations in cartoon form of the oil paintings of the sultans kept in Topkapı Museum. On the pretext of the 700th anniversary of the foundation of the Ottoman, the exhibit contains detailed information about the biographies of the sultans and their monograms as well. *Page 7*

Çeviri / Translation by Kemal Özyurt

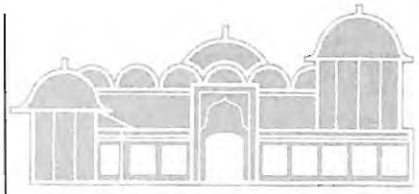

KARİKATÜR ve MİZAH MÜZESİ etkinlikleri

Haziran 1999

YENİ SERGİ

• 1-10 Haziran 1999
Muhittin Köroğlu
Çevre Karikatürleri Sergisi
Açılış: 5 Haziran '99 Saat 15.00

• 11-30 Haziran 1999
Güngör Kabakçıoğlu
"Osmanlı Sultanları" Karikatür Sergisi
Açılışkonseri: Kardelen Hanımlar Fasıl Topluluğu
11 Haziran '99 Saat 19.00-23.00

SÜREKLİ SERGİ

• Türk Karikatürü
1860-1960

KOLEKSİYON

• Mizah Kitaplığı Arşivi

ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ

• Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Cuma ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.

Atatürk Bulvarı, Kovacılar Sokak No: 12
Fatih İstanbul Tel: (0212) 521 12 64